

Comunitat Autònoma / Departament / Estat	ILLES BALEARS
Municipi	EIVISSA
Edifici	Catedral de Santa Maria la Major
Direcció	
Coordenades	38.906754 1.436784
Protecció	<p>Bé: Antiques Muralles i Torre del Campanar Comunitat Autònoma: C. A. Illes Balears Província: Balears Municipi: Eivissa Categoria: Monument Codi: (R. I.) - 51 - 0001114 - 00000 Registre: (R. I.) REGISTRE BIC IMMOBLES: Codi definitiu Data de Declaració: 22-01-1942 Data Butlletí Declaració: 06-02-1942 Disposició: DECRET Matís: DECLARATS CC. AA. ABANS L/85 Font: Ministerio Cultura (2008)</p>

SARTHOU CARRERES Catedrales de España (Su pasado y su presente) - Madrid (1946) descriu la torre de la catedral de manera que ens evita qualsevol comentari afegit, encara que com sol fer en la quasi totalitat dels seus escrits, eludeix qualsevol referència a les campanes:

La catedral de Ibiza está edificada en el solar que en la Edad Media fue mezquita, en planta rectangular, elevándose en un ángulo su vetusta torre cuadrilonga, cuya atalaya domina la isla por elevarse a unos 100 metros sobre el nivel del mar, y quizá fue una de las varias torres de vigía para hoguera de señales de alarma contra las antiguas incursiones de piratas berberiscos. Pegado a la iglesia, en el extremo nordeste de su fábrica, se levanta el antiguo campanario de la misma, torre cuadrangular que en su punto más culminante alcanza la altura de 106 metros sobre el nivel del mar. Está dividida en cinco pisos por cuatro cornisas, todas muy sencillas, excepto la segunda, a partir del suelo, que aparece orlada por todo su contorno con una serie de pequeños arcos ojivales. El piso interior no tiene más abertura que una sencilla puerta de entrada. En las paredes del segundo se ven grandes ventanas de estilo gótico, y por el lado del Norte, o que mira a la plaza de la catedral, una antigua muestra de reloj de sol, tallada en piedra, que divide en dos la cornisa medianera entre el segundo y el tercer piso. En éste, y encima del anterior, se halla también la muestra blanqueada del reloj moderno, o sea del de máquina, del que ahora se hace uso, al pie de la cual se leía aun no hace mucho tiempo, en caracteres negros, la fecha del año 1804. El cuarto piso contiene, en la más ancha de sus caras, tres aperturas de arco ojival rebajado, y en la angosta, dos tragaluces. El quinto ostenta, en la cara de mayor anchura, tres ventanas ojivales, en la estrecha un tragaluz, y termina hacia arriba con otra cornisa que viene a constituir la base del antepecho de una especie de azotea, y descansa sobre siete cartelas en el lado más corto y catorce en el más largo, sin contar las de cuatro ángulos o esquinas formando el remanente superior de la torre, una pirámide cuadrangular truncada, que se levanta sobre dicha azotea, y cuyas aristas llevan empotradas algunas piedras de poco volumen que parece que fueron puestas allí como detalle de adorno, o a manera de peldaños para subir a la cúspide.

Descripció

El campanar, de planta rectangular irregular, té tres estances. En la primera, amb una sola finestra, es conserven instruments musicals d'una confraria. En la segona planta hi ha diverses estructures metàl·liques amb llums utilitzades per l'ajuntament per posar cartells lluminosos penjats del campanar. En aquestes cambres hi vivia el campaner. En la tercera planta estan les campanes. Aquesta sala té dos accessos: el baix per entrar, i el de dalt ara amb un balconet, des d'on s'aprecien les campanes. L'escala helicoïdal arriba fins la terrassa. La torre té ara accés des del presbiteri, tot i que encara conserva la porta d'accés des del carrer.

<p>Campanes</p>	<p>El conjunt de campanes de la Catedral és bé conegut gràcies als estudis de Mossèn TORRES i PETERS, que aclareixen alguns dubtes, com ara noms que apareixen a les campanes i no són dels fonadors sinó dels preveres que les manaren fer.</p> <p>Hi ha doncs cinc campanes: la Xica o dels Quarts, de 1680; el Sant Sagrat, la més antiga, de 1565; la Santa Creu, de Miquel OMAR, de 1583; la Santa Bàrbara, de 1630 i la campana major o de Sanctus, fosa com la més petita per Pere RIBOT, també en 1680. Tot i que es troben en un moment de canvi, pel que fa a l'epigrafia campanística, cap de les campanes utilitza epigrafia de caràcters gòtics, tant en minúscula (habitual en aquells segles) com majúscula (més antiga a les nostres terres, però encara habitual en els segles XVI i XVII a terres de Castilla). Únicament la campana més antiga utilitza una iconografia encara gòtica de la Mare de Déu amb el Nen.</p> <p>CALVETE diu seguint fonts de la catedral que no esmenta, "<i>que no se tiene idea del peso de estas campanas pero creemos que pueden considerarse como grandes campanas</i>". Vist la grandària mitjana de campanes, aquest és un dels conjunts més lleugers: potser seran les més xicotetes entre totes les catedrals estudiades. L'autèntica importància d'aquestes campanes consisteix no en el seu pes, sinó en la coherència del conjunt, i l'antiguitat, que les converteix en grans, no pels seus quilos, sinó pel seu valor documental, epigràfic, acústic i tecnològic. De fet, cadascuna de les campanes del conjunt mereixeria ser declarada com Bé d'Interès Cultural Moble, degut a la seva antiguitat.</p>
<p>Fotos</p>	<p>133</p>
<p>Tocs actuals de campanes</p>	<p>El conjunt està regit, en 2007, per un ordinador ECAT "cronos 20" amb les següents indicacions:</p> <p>F1 - MISSA T. O. F2 - REPICA F3 - MISSA SOLEMNIT. F4 - VOLTEIG GENERAL F5 - MISSA FERIA</p> <p>que poden interpretar-se com MISSA DE TEMPS ORDINARI, REPICADA, MISSA DE SOLEMNITAT, VOLTEIG GENERAL i MISSA DE FÈRIA.</p> <p>Igualment hi ha una sèrie d'indicacions V1 - B1 - M1 ... V5 - B5 - M5 que corresponen a VOLTEIG de la campana 1 a 5, BALANCEIG (o BRANDEIG) i REPIC de les campanes corresponents. Ignorem si la numeració correspon de menor a major o de major a menor.</p> <p>Hi ha igualment una sèrie de tocs programats, com l'Ave Maria a les 12, que consisteix en tres vegades tres cops de la campana major.</p> <p>També es toquen els quarts amb la campana menor i les hores amb la major.</p>
<p>Conservació, manteniment</p>	<p>L'actuació ha sigut realitzada a càrrec del Consell Insular, sense un projecte de restauració clar. Les campanes no foren netejades, amb la qual cosa conserven tota la brutícia secular, interior i exterior, que modifica greument la sonoritat i afecta la conservació del conjunt.</p> <p>Els jous de fusta originals han sigut conservats i dotats, correctament, de contrapès de ferro en la part superior, per contrarestar la manca de pes deguda a la degradació de la fusta.</p> <p>Malgrat la protecció aparent contra ocells de les finestres, les reixes tenen nombroses esclatxes que permeten l'entrada d'aus: el conjunt té uns altíssims nivells de brutícia, que inclouen la sala de campanes de la Catedral entre les més mal conservades de tot l'Estat, i sens dubte aquella, acabada de restaurar, en més dolent estat de neteja.</p> <p>Alguna de les bigues verticals, que suporten el pes de les campanes durant el moviment, ha sigut parcialment buidada per amagar el pas dels cables, actuació extremadament discutible.</p>

Propostes	<p>El campanar ha de servir, exclusivament, per allò que fou creat, és a dir per suport físic i sonor de les campanes.</p> <p>Una volta tancades, definitivament, les finestres de la torre, inclòs la porta d'accés al nivell de les campanes, la qual ha de ser al menys protegida, cal netejar les campanes, presumiblement en la mateixa sala i sense despenjar-les de les seves instal·lacions.</p> <p>La neteja de les campanes per sorra humida a baixa pressió, que fou omesa per desconeixement, és molt menys agressiva que l'espessa i àcida capa d'excrement que cobreix i ataca per fora el bronze i la capa de tosca interna, acumulada durant segles, que desfigura la sonoritat i retalla la ressonància d'aquestes campanes.</p> <p>Aquesta neteja és urgent i imprescindible per mantenir uns valors essencialment sonors i per evitar l'avançat procés de degradació actual degut als coloms, i que pot fer malbé en molt poc de temps tot allò que es va recuperar mitjançant la recent restauració del conjunt.</p> <p>Cal reposar els elements auxiliars per al toc manual (com ara la palanca per tocar la campana major, a hores d'ara trencada) i tractar de formar un grup de campaners manuals que, com a les Catedrals de Mallorca o de València, toquen per a les festes litúrgiques (sobretot en la segona catedral on sonen totes les festes de l'any de manera exclusivament manual). També caldria aprofitar aquest conjunt, possiblement la música viva més antiga de Dalt Vila, per fer un o diversos concerts manuals dels tocs tradicionals, recuperant un so que no sols ha de ser interpretat per màquines. I cal verificar que els enregistraments realitzats corresponen a allò marcat per les normes de la Catedral del segle XVIII, ja que els mecanismes instal·lats permeten tota classe de variacions, fins i tot deixar les campanes invertides entre toc i toc.</p> <p>Finalment, i amb el conjunt restaurat i el balcó protegit de la sala de campanes, caldria organitzar visites, pensem que guiades, al conjunt fins i tot en els moments de toc, ja que si toquen de manera automàtica les campanes, degut a l'alçada on es troben, és possible el pas de persones per baix sense perill, gaudint així en directe d'una música inconfusible i única. En conseqüència les diverses sales del campanar podrien servir per explicar la història del temple, de la torre i dels tocs, i no servir de magatzems com a hores d'ara.</p>
Autors de la documentació	Vicente B.
Data	30-07-2010

Campanes actuals

Localització	Campana	Fonedor	Any fosa	Diàmetre (en cm)	Pes
Sala de campanes	Campana Xica o dels Quarts (1)	RIBOT, PERE	1680	53	86
Sala de campanes	Sant Sagrat (2)		1565	64	152
Sala de campanes	Santa Creu (3)	OMAR, MIQUEL	1583	76	254
Sala de campanes	Santa Bàrbara (4)		1630	92	451

Sala de campanes	Campana major o de Sanctus (5)	RIBOT, PERE	1680	102	614
------------------	--	-----------------------------	------	-----	-----

Relotges

Relotge mecànic (1)	Desaparegut Parat
Data de construcció	1498
Descripció	Hi ha notícia d'un rellotge ja en 1498, quan Martí PRATS curava d'ell. En 1502 la Universitat (òrgan de govern insular) i els pares del primer Beneficiat, mossèn Bartomeu MARTÍ, creen el Benefici del Rellotge, compromentent-se a fer la "spera o mostra de comptar les horas de part de fora". Poc després es tallaria en el mur del campanar l'antiga mostra que està encara (despintada) uns quants metres per davall l'actual. Són nombroses les referències de reparacions i canvis de maquinària en anys i segles posteriors.
Relotge mecànic (2)	Existent En marxa Elèctric
Autor	BLASCO, MANUFACTURAS
Empresa de manteniment	BLASCO, MANUFACTURAS
Data de construcció	1966
Descripció	<p>La mostra és d'estructura metàl·lica i 13 panells de vidre pintats (els 12 números i el rodó central). En cada un dels perifèrics apareix la xifra corresponent pintada per la part interior, en caràcters romans, amb l'habitual representació del "IIII" per al 4, mentre que el circular central ha sigut substituït per un sense decoració. Probablement posaria el nom dels instal·ladors "BLASCO / ROQUETAS". Les agulles estan connectades al rellotge, que continua funcionant i és de gestió municipal, mentre que el toc de les campanes es controla per l'ordinador. D'aquesta manera el so correspon a l'hora exacta, determinada per radiofreqüència, mentre que les agulles són mogudes pel mecanisme. És una molt bona solució per mantenir en funcionament el rellotge, i reservar els tocs a l'ordinador de la torre.</p> <p>Del rellotge ara existent: "MANUFACTURAS BLASCO ROQUETAS / N° de bastidor 1078" Penjat a la paret hi ha un cartell que diu: "Reloj adquirido por el MI Ayuntamiento, presidido por D. Eugenio A(...), en suscripción popular iniciada por D. Vicente PEREYRA MORANTE. Inaugurado el 1º Enero 1930." (signat per J. BONED).</p> <p>Un cartellet emmarcat i amb vidre: "Manufacturas Blasco de Relojes Públicos. Roquetas / Tortosa. Indicaciones y cuidados... 5 de agosto de 1966."</p> <p>Un tauló de fusta sobre el qual es troben restes del mall extern del toc d'hores de la campana major porta la inscripció manuscrita en almagra, "I946", amb el 4 invertit, el qual pot donar data d'una reparació o reposició.</p>

Información completa: [Catedral de Santa Maria la Major - EIVISSA \(ILLES BALEARS\)](#)

PDF (20-05-2026)